

UCHWAŁA NR III/13/24
RADY GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE
z dnia 25.06.2024

**w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zaręby
Kościelne na lata 2024-2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 609) i art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024., poz. 177) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zaręby Kościelne na lata 2024-2026 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zaręby Kościelne.

§ 3

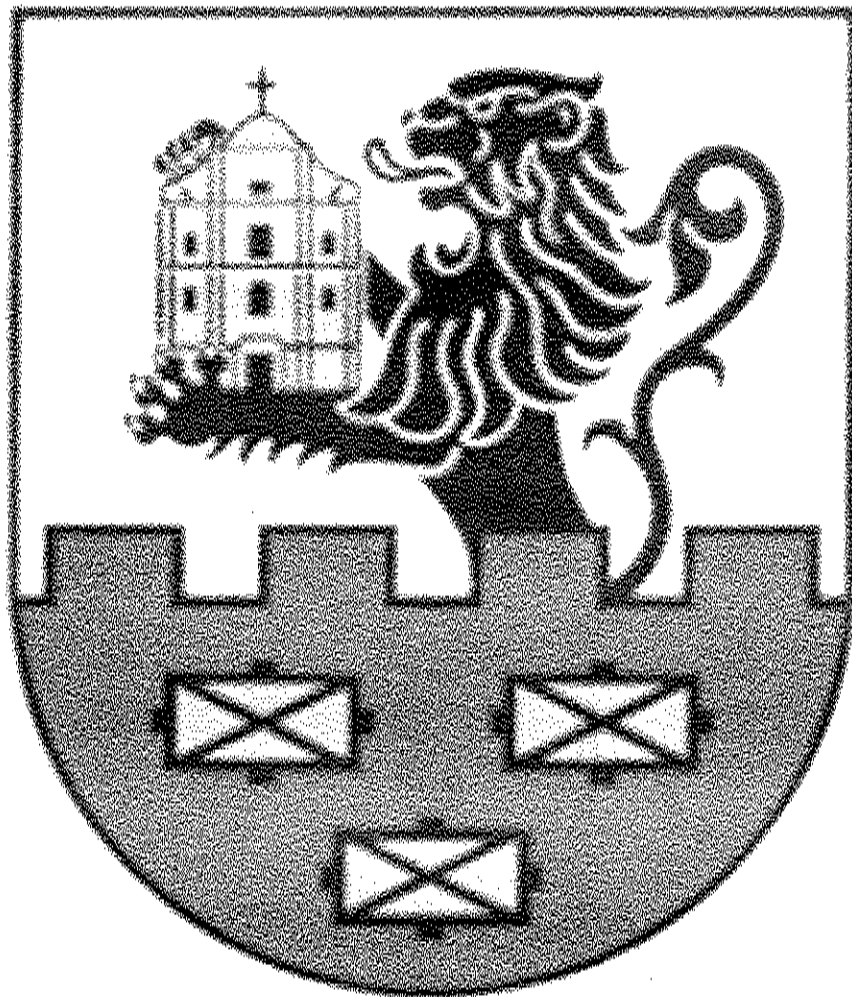
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

mgr Kinga Pecura

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr III/13/24
Rady Gminy Zaręby Kościelne
z dnia 25.06.2024

**Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zaręby
Kościelne na lata 2024-2027**

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Uzasadnienie wprowadzenia Programu	5
3.	Podstawa prawna	6
4.	Diagnoza	6
5.	Zasoby i możliwości Gminy Zaręby Kościelne w zakresie wspierania rodziny	8
6.	Organizacja wsparcia rodziny na poziomie gminy	11
7.	Cel główny i cele szczegółowe Programu	12
8.	Adresaci programu	13
9.	Realizacja Programu	14
10.	Efekty Programu	19
11.	Realizatorzy Programu	20
13.	Monitoring i ewaluacja Programu	21
14.	Kontrola realizacji Programu	21
15.	Podsumowanie	21

1. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2027 stanowi samodzielny program, służący wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Niniejszy program powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką. Rodzina jest pierwszym i bardzo znaczącym środowiskiem wychowawczym dziecka. To ono tutaj nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażania swoich uczuć (lęku, obaw, zadowolenia, gniewu) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych. Dla celów Programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej, w którym definiuje się rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa.

Rozpad rodziny związany z niewydolnością wychowawczą, zanikaniem poczucia bezpieczeństwa, narastaniem konfliktów powoduje wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując przy tym siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjająca dla prawidłowego rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny.

Głównym założeniem systemowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny jest praca z całą rodziną w oparciu o zasadę wzajemnej współpracy i współdziałania służb publicznych, instytucji, organizacji pozarządowych i innych podmiotów zajmujących się pomaganiem rodzinie. Ważną zasadą jest jawność działania organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie wspierania rodziny, jak też poszanowanie godności wszystkich osób.

Program koresponduje z zapisem w preambule ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, których długotrwałe oddziaływanie czyni rodzinę dysfunkcyjną, nie potrafiącą sprostać swoim obowiązkom wobec dzieci, mającą ograniczone zasoby i własne możliwości samodzielnego rozwiązywania występujących problemów oraz nie potrafią przewyciężyć pojawiających się w systemie rodzinnym sytuacji kryzysowych. Nierzadko problemy występujące w rodzinie dysfunkcyjnej są bardzo złożone, a ich wielość powoduje trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji rodziny. W celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia konieczne jest wówczas podjęcie działań interdyscyplinarnych tj.:

- diagnoza sytuacji rodziny i jej najbliższego środowiska;
- analiza przyczyn pojawiających się kryzysów oraz monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych ich wystąpieniem;
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej;
- dążenie do integracji i reintegracji rodziny.

Odpowiednio zaprojektowane instytucjonalne formy wsparcia powinny mieć charakter pomocniczy, tj. uwzględniać zasoby własne rodziny, odbywać się przy jej aktywnym udziale oraz za jej zgodą. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać. Powyższe oddziaływania pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zasad i funkcji.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodziny i dziecka przeżywającej trudności i doświadczającej ograniczeń w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych. Celem jest przywrócenie możliwości pełnienia tych funkcji.

2. Uzasadnienie wprowadzenia Programu

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177) do zadań własnych gminy należy m. in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie trzyletniego programu wspierania rodziny w Gminie Zaręby Kościelne na lata 2024-2027. Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Działania na rzecz rodziny to czynności skierowane do poszczególnych jej członków oraz kampanie prowadzone na rzecz całej wspólnoty. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie również w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego. Przyjęte w ramach Programu zadania są spójne zarówno z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawą z dnia 29 lipca

2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

3. Podstawa prawna

Gminny Program Wspierania Rodziny jest spójny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny, w szczególności z:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2024 r., poz. 424);
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609).

4. Diagnoza

Gmina Zaręby Kościelne jest gminą wiejską położoną w województwie mazowieckim w powiecie ostrowskim. Jej obszar posiada dogodne powiązania komunikacyjne. Przez Gminę przebiega międzynarodowy szlak kolejowy Warszawa – Białystok – Wilno – Petersburg oraz droga Wojewódzka nr 694 o znaczeniu turystycznym w skali kraju (Warszawa- Białowieża). Gmina zajmuje obszar 88,9 km², na którym zameldowanych na dzień 31.12.2023 r. jest 3437 mieszkańców w 33 wsiach.

Pomimo, że Gmina ma charakter rolniczy, to bliskość aglomeracji warszawskiej (100 km) i Białegostoku (100 km) oraz bliskie położenie przy szlaku kolejowym powodują coraz bardziej widoczne zmiany idące w kierunku rezygnacji z działalności rolniczej na rzecz

zatrudnienia w przemyśle oraz usługach. Działalność gospodarczą prowadzi 132 małych przedsiębiorstw.

Z każdym rokiem maleje liczba mieszkańców zamieszkujących Gminę Zaręby Kościelne, co spowodowane jest między innymi ujemnym przyrostem naturalnym oraz coraz większą emigracją zarobkową. Jak wynika z poniższej tabeli wzrasta liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, co oznacza, że społeczeństwo się starzeje.

Tabela nr 1 Ludność Gminy Zaręby Kościelne w latach 2021-2023

DANE	2021 ROK	2022 ROK	2023 ROK
Ludność	3562	3509	3437
- w tym kobiety	1723	1699	1654
- w tym mężczyźni	1839	1809	1783

Źródło: Dane Urzędu Stanu Cywilnego w Zarębach Kościelnych

Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu – bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. Bezrobocie nie tylko samo jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. I tak np. szczególnie długotrwałe bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się różnych patologii społecznych, rozpadu rodziny, obniżenie zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Tabela nr 2 Wybrane dane statystyczne dotyczące bezrobocia w Gminie Zaręby Kościelne na lata 2021-2023

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Bezrobocie - ogółem	2429	2372	2277
Bezrobocie długotrwałe - ogółem	1452	1379	300
Bezrobotni z prawem do zasiłku - ogółem	344	226	1292

Płeć			
Kobiety	1277	1205	1119
Mężczyźni	1152	1167	1158

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

Poziom bezrobocie na przestrzeni 2021-2023 roku charakteryzuje się tendencją spadkową. Duży wpływ na ten stan ma poprawa jakości życia dzięki finansowanej pomocy i wsparcia, a także emigracją zarobkową.

5. Zasoby i możliwości Gminy Zaręby Kościelne w zakresie wspierania rodziny

Gmina Zaręby Kościelne jest gminą wiejską nie posiadającą na swoim terenie placówek wsparcia dziennego. Jednak od wielu lat organizuje szereg spotkań i akcji mających na celu wspieranie rodzin z dziećmi. Do najważniejszych działań na rzecz rodziny m.in. należą:

- lokalne imprezy i konkursy promujące zdrowy i trzeźwy tryb życia;
- pozalekcyjne zajęcia sportowe z programem informacyjno-edukacyjnym;
- programy i przedsięwzięcia profilaktyczne, promujące trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

W ramach wspierania rodziny Gmina Zaręby Kościelne realizuje szereg działań mających na celu promocję i ochronę zdrowia swoich mieszkańców. Od kilku lat realizowane są programy polityki zdrowotnej, które skierowane są przede wszystkim do dzieci, młodzieży oraz osób starszych, dysponują znaczącym potencjałem o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i socjalnym. Na terenie Gminy Zaręby Kościelne funkcjonuje 16 plac zabaw wyposażonych w huśtawki, zjeżdżalnie, sprzęty do ćwiczeń. Plac zabaw umożliwiają rodzinom i dzieciom aktywne spędzanie wspólnego czasu.

Gmina Zaręby Kościelne posiada również autobus przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Zatrudniony jest kierowca posiadający odpowiednie kwalifikacje do przewozu w/w. osób z którego korzystają m. in. rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci oraz uczestnicy Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego w Zarębach Kościelnych.

Na terenie Gminy funkcjonuje 10 Kół Gospodyń Wiejskich, które w bieżącym roku zorganizowały we współpracy ze Szkołą, Gminą Zaręby Kościelne, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Centrum

Opiekuńczo – Mieszkalnym w Zarębach Kościelnych 1 Festyn Rodzinny i 5 Pikników, podczas których odbywały się gry, zabawy dla rodzin z dziećmi, wesole miasteczko, wspólna zabawa podczas dyskotek, poczęstunki z wypieków i potraw tradycyjnych Kół Gospodyń.

W Gminie Zaręby Kościelne funkcjonują 7 świetlic wiejskich, w których Kola Gospodyń Wiejskich inicjują spotkania ze specjalistami różnych dziedzin, zabawy dla dzieci, wspólne grillowanie i przygotowywanie potraw tradycyjnych.

W 2023 roku zostało otwarte nowo powstałe Centrum Aktywności Kulturalnej w Zarębach Kościelnych. To miejsce, w którym będą mogli spędzać czas wszyscy: dzieci, młodzież i dorośli. W grudniu 2023 roku została tam zorganizowana Gminna Choinka. Dla dzieci i młodzieży z gminy Zaręby Kościelne przygotowano warsztaty i zabawy z animatorem. Przedszkolaki oraz uczniowie klas I - IV ozdabiali pierniki, a uczniowie klas V - VIII uczyli się jak robić bombki metodą decoupage. Rozstrzygnięto również konkurs o nagrodę wójta gminy Zaręby Kościelne na najpiękniejszą kartkę bożonarodzeniową. Organizatorzy zadbałi także o słodki poczęstunek dla wszystkich uczestników.

W 2023 roku z różnych form świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych skorzystało łącznie 84 rodzin, tj. 225 osób w rodzinach objętych pomocą społeczną.

W kolejnych latach odpowiednio było to:

- 2021 rok - łącznie 78 rodziny, 172 osób w rodzinach (w tym pomoc finansowa – 54 rodzin, praca socjalna – 32 rodziny).
- 2022 rok - łącznie 85 rodzin, 173 osoby w rodzinach (w tym pomoc finansowa – 52 rodziny, praca socjalna – 52 rodziny).
- 2023 rok - łącznie 84 rodziny, tj. 225 osób w rodzinach (w tym pomoc finansowa – 62 rodziny, praca socjalna – 22 rodziny).

Z analizy sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informacji uzyskanych od pracowników socjalnych wynika, że rośnie liczba rodzin, którym udzielane jest wsparcie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w postaci przydzielenia asystenta rodziny. Są to rodziny, które wymagają wsparcia w znacznie szerszym wymiarze, aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej. Rodziny objęte współpracą z asystentem nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku. W Ośrodku zatrudniony jest jeden asystent rodziny

współpracujących z rodzinami, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela nr 3 Wykaz rodzin, które skorzystały ze wsparcia asystenta rodziny

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba dzieci
2021	9	38	23
2022	7	29	18
2023	9	38	23

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych

Tabela nr 4 Dane statystyczne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych

a) dotyczące powodów przyznania pomocy socjalnej w latach 2021 -2023

Powody przyznania pomocy	2021 ROK		2022 ROK		2023 ROK	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Niepelnosprawność	44	77	40	62	42	79
Ubóstwo	36	75	36	76	37	87
Bezrobocie	19	59	24	69	27	80
Długotrwała lub ciężka choroba	9	13	10	20	11	23
Potrzeby ochrony macierzyństwa	10	55	8	45	12	64
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	9	36	6	21	8	28
Alkoholizm	3	6	4	6	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	2	2	4	4

Z powyższych danych wynika, że na przestrzeni ostatnich lat najczęstszymi powodami przyznania świadczeń były: niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a także alkoholizm. Różnorodność powodów przyznania pomocy społecznej jest duża, świadczy to o konieczności kontynuowania kompleksowych działań na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.

b) dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2021-2023

	Ilość założonych Niebieskich Kart	Podejrzanie występowania przemocy
2021	5	5
2022	6	6
2023	2	2

6. Organizacja wsparcia rodziny na poziomie gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej są zobowiązane: do wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, do organizacji pieczy zastępczej, do pomocy w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, do wspierania rodzin z programu „Za Życiem” oraz do prowadzenia placówek wsparcia dziennego i placówek koordynacyjno – rehabilitacyjno- opiekuńczych. Działania jednostek samorządowych powinny być wspierane przez sądy i ich organy pomocnicze, policję, instytucję oświaty, podmioty lecznicze, a także kościoły i związki wyznaniowe, organizacje społeczne oraz środowisko lokalne.

Najbliższe otoczenie rodziny, powinno zapewniać prawidłowy rozwój emocjonalny dzieci i młodzieży, chroniąc je przed niedostosowaniem społecznym i naruszeniem równowagi wewnętrznej. Rodzina odgrywa istotną rolę w kształtowaniu społecznym i kulturowym młodego człowieka. Rodzina jest dla dziecka miejscem gromadzenia pierwszych doświadczeń, zdobywania podstawowej wiedzy o świecie i normach moralno-społecznych. Rodzina to struktura społeczna, którą należy szczególnie chronić i wspierać.

Istotą funkcjonowania rodziny jest realizacja wszystkich podstawowych, przypisanych jej funkcji. W sytuacji, gdy dochodzi do zaburzenia jednej lub więcej funkcji rodziny może dojść do m. in. zaniedbań opiekuńczo- wychowawczych, jak i rozpadu. Rodzina dysfunkcyjna może mieć trudności w wywiązywaniu się z obowiązków wobec własnych dzieci czy prowadzeniu własnego gospodarstwa domowego.

Rola opiekuńczo-wychowawcza to podstawowe zadanie rodziny w opiece nad dzieckiem. Wsparcie i opieka nad nią powinna polegać na wzmacnianiu, podnoszeniu kompetencji społecznych i życiowych poszczególnych jej członków. Problemy, z którymi mierzyć się współczesna rodzina mają często charakter złożony i wymagają wsparcia przez wiele instytucji równocześnie. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy skupionej na pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, a w szczególności w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego oraz spotkań z rodziną. Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

7. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Cel główny:

Kontynuacja i rozwój systemowego wsparcia rodzin wymagających pomocy, zagrożonym wykluczeniem społecznym przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Cele szczegółowe:

- 1) Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących:
  - a. systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami;
  - b. współpraca z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin – kuratorami sądowymi, policją, szkołą;
  - c. praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie;
  - d. motywowanie członków rodzin do działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji;

- e. działania zmierzające do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny naturalnej;
  - f. w zależności od zdiagnozowanych potrzeb – zapewnienie opieki rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystenta rodziny;
  - g. ochrona rodzin przed utratą bezpieczeństwa socjalnego.
- 2) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny:
- a. zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom;
  - b. realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”;
  - c. pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów „Stypendia szkolne”;
  - d. realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny;
  - e. zapewnienie pomocy żywnościowej dla rodzin wymagających wsparcia – Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową;
  - f. monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
- 3) Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom biologicznym w celu prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo -wychowawczych:
- a. pomoc w dostępie do konsultacji specjalistycznych: Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Ostrowi Mazowieckiej, Poradni Leczenia Uzależnień;
  - b. zapewnienie pomocy w formie wsparcia asystenta rodziny dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze;
  - c. włączenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Rozwiązywania Przemocy Domowej w rozwiązanie problemu przemocy domowej;
  - d. udział pracowników socjalnych i asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących umiejętności zawodowe;
  - e. podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych;
  - f. organizowanie wydarzeń integrujących społeczność osób niepełnosprawnych;
  - g. rozwijanie interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów w rodzinach.

8. Adresaci programu

Program Wspierania Rodziny w Gminie Zaręby Kościelne na lata 2024-2027 skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie Gminy Zaręby Kościelne. Do realizacji

celów programu przyjęto definicję rodziny, która została wskazana w art. 6 pkt. 14 ustawy o pomocy społecznej określającym rodzinę, jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Zauważyć należy, iż rozumienie to nie wymaga występowania instytucjonalnej formy małżeństwa czy więzi pokrewieństwa, zatem rodziną nazwane zostaną wszystkie osoby wykazujące znamiona pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym.

Adresatami Programu są przede wszystkim rodziny wychowujące dzieci, w tym w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, rodziny o trudnej sytuacji ekonomiczno - bytowej, rodziny zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, jak również rodziny, którym została ograniczona lub odebrana władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Rodzina, jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest też największym zyskiem dla społeczności lokalnej.

Program ma na celu wsparcie rodzin z terenu gminy Zaręby Kościelne oraz pomoc w wyjściu z trudnych sytuacji życiowych, jest on realizowany przez pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny we współpracy z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin.

9. Realizacja Programu

Nazwa zadania	Czas realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik realizacji
<i>Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.</i>			

Monitoring sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami/rodzin dysfunkcyjnych oraz analiza zjawisk rodzących potrzebę ubiegania się o pomoc.	2024 - 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- przyczyny udzielania pomocy. - liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych. - liczba rodzin objętych wsparciem.
Współpraca z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodziny-kuratorami sądowymi, policją, szkołami.	2024 - 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba podjętych interwencji. - liczba osób objętych wsparciem.
Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskiwaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie.	2024 - 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba rodzin objętych wsparciem w postaci pracy socjalnej.
Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień, terapii dla ofiar i sprawców przemocy domowej.	2024 - 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych. Zespół Interdyscyplinarnej ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- liczba osób, które podjęły terapię, - liczba założonych Niebieskich Kart, - liczba osób, które ukończyły terapię.

Działania zmierzające do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny naturalnej.	2024 - 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta, - liczba rodzin, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.
Ochrona rodzin przed utratą bezpieczeństwa socjalnego.	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- przyczyny udzielania pomocy, - liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych, - liczba rodzin objętych wsparciem.
<i>Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.</i>			
Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom.	2024 – 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba i formy udzielonej pomocy, - liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych pomocą.
Realizacja programu „Posilek w szkole i w	2024 - 2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba dzieci korzystających z

domu”		w Zaręczach Kościelnych	posiłków w szkołach, - liczba wydanych paczek żywnościowych dla rodzin z dziećmi.
Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów „Stypendia szkolne”	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba rodzin korzystających z pomocy
Realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba wydanych kart
Zapewnienie pomocy żywnościowej dla rodzin wymagających wsparcia - Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba rodzin korzystających z pomocy
Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba rodzin i dzieci w rodzinach objętych monitorowaniem
Objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą.	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych	- liczba podejmowanych interwencji kryzysowych, - ilość godzin dokonanego nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego.
Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych

w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo terapeutycznej.		w Zaręczach Kościelnych	ośrodkach, - wysokość środków przeznaczonych na pokrycie pobytu dzieci w placówkach.
<i>Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom biologicznym w celu prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo -wychowawczych</i>			
Pomoc w dostępie do konsultacji specjalistycznych: Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych w Ostrowi Mazowieckiej, Poradni Leczenia Uzależnień	2024-2027	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych , Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- liczba rodzin przezywających trudności, - liczba dzieci skierowanych do PPP, - liczba osób, które podjęły terapię, - liczba osób, które ukończyły terapię.
Zapewnienie pomocy w formie wsparcia asystenta rodziny dla rodzin mających problemy opiekuńczo- wychowawcze.		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych, Sąd Rodzinny i Nieletnich	- liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny
Włączenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w rozwiązanie problemu przemocy w rodzinie		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Policja,	- liczba założonych Niebieskich Kart.

Udział pracowników socjalnych i asystentów rodziny w szkoleniach Podnoszących umiejętności zawodowe.		Pracownicy socjalni, Asystent rodziny	- liczba szkoleń i konferencji.
Podjęcie działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych, asystent rodziny pracownicy socjalni	- liczba dzieci, które wróciły do rodziny biologicznej
Organizowanie wydarzeń integrujących społeczność osób niepełnosprawnych.		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych	- liczba zorganizowanych wydarzeń
Rozwijanie interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów w rodzinach		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych	- liczba rodzin objętych wsparciem

10. Efekty Programu

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- poprawa sytuacji dziecka i rodziny;
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka;
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia, dla rodziny i dziecka;
- wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo-wychowawczą;
- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi;
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej;

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania i powstawaniu sytuacji kryzysowych;
- poprawa i wzrost jakości w zakresie funkcjonowania rodziny;
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych;
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji;
- wzmocnienie procesu aktywizacji osób oraz członków rodzin dysfunkcyjnych celem pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz podejmowaniu pracy;
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

11. Realizatorzy Programu

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaręczach Kościelnych przy udziale:

- a) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zaręczach Kościelnych;
- b) Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- c) Placówki oświatowej z terenu Gminy Zaręby Kościelne;
- d) Placówki Ochrony Zdrowia;
- e) Organizacji pozarządowych i instytucji kościelnych;
- f) Posterunku Policji w Małkini Górnej;
- g) Kuratorów Sądowych;
- h) Sądu;
- i) Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Ostrowi Mazowieckiej;
- j) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej;
- k) Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej;
- l) Poradni leczenia uzależnień.

12. Źródła Finansowania Programu

Finansowanie 3 - letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2027 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Zaręby Kościelne, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Szczegółowe planowanie wydatków na realizację programu będzie odbywało się corocznie po uzyskaniu informacji o wysokości przyznanych środków na dany rok.

13. Monitoring i ewaluacja Programu

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

14. Kontrola realizacji Programu

- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją zadań na dany rok.
- Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.

15. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zaręby Kościelne na lata 2024- 2027 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności dzieci.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności.

Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację programu powinny włączyć się aktywne instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami, wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa soejalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka